

Synpunkter angående den föreslagna renbeteskonventionen och dess påverkan på den skogssamiska renskötelsen på svensk sida

Det är beklagligt och oroväckande att det från arbetsgruppen på svenska sametingets sida inte framförts hur det nuvarande konventionsförslaget gällande områdesprotokollen påverkar de samebyar där man idag bedriver en skogssamisk renskötsel av tradition.

Bakgrund: Den skogssamiska renskötelsen är en mycket gammal renskötselform och innebär att man idkar renskötsel inom skogsområdet året om, utan att förflytta sig till fjälls. Nämnas kan att svenska staten har historiskt sett under ett tidigt skede bedrivit en assimileringspolitik gentemot skogssamerna där man successivt försökt få bort denna renskötselform genom olika lagstiftningar och åtgärder.

De nuvarande föreslagna områdesprotokollen; gällande de områden som sträcker sig *öster om lappmarksgränsen* gällande Saivomuotka området, samt Skaitelandet, belägna inom Pajala kommun, Sverige, är tillsynes de som skapar problem och oro. Dessa områden är delar av områden där det bedrivs skogssamisk renskötsel av ålder. För vidare information gällande skogssamernas situation rättsligt och historiskt se t.e.x. (Wängberg, H-Å, och Thomsson, R.: *Skogssamerättsutredningen*: Sametinget 1997).

Om det nuvarande förslaget skulle gå igenom skulle detta få allvarliga konsekvenser för den uråldriga renskötsel som idag bedrivs i dessa områden, och handlar i slutändan om en överlevnadsfråga för den skogssamiska renskötelsen, som i nuläget utövas av ett flertal renskötselföretag där man fört vidare traditionen från generation till generation.

Till att börja med har de föreslagna områdena aldrig tidigare varit konventionsområden. Vidare är det så, att de som bedriver skogssamisk renskötsel inom dessa områden inte överhuvudtaget har något med renbetet i Norge att göra, det innebär att man blir av med marker till förmån för norska rennäringsutövare utan att själva få några ersättningsmarker, ersättningsmarker skulle dock inte heller vara något alternativ eftersom man idag är beroende av de sammanhängande marker där renskötelsen bedrivs. Naturligtvis kan inte heller detta kompenseras med ekonomiska medel, då det inte finns något som kan ersätta de marker man är beroende av för att kunna bedriva en livskraftig, traditionell renskötsel.

Konsekvenserna om det nuvarande förslaget går igenom kommer mest troligt att leda till att ren antalet i samebyarna måste minskas och att renskötsel­företag kommer att slås ut, vilket i sin tur i slutändan hotar hela den gamla skogssamiska renskötselkulturen. Man har under årens lopp fått finna sig i att markerna som nyttjas för skogs renarnas renbete successivt minskat av olika anledningar, och detta skulle vara ödesdigert för den fortsatta utövningen.

Vad gäller de föreslagna områdena ovan så har där idag flera samebyar nyttjanderätt, både fjällsamebyar och samebyar där det bedrivs skogssamisk renskötsel, samt med rätten att antingen bedriva renskötseln året om, eller endast under vintertid. Men det torde vara den skogssamiska renskötseln som har det största behovet då dessa marker i första hand nyttjas av dessa. För att *en* sameby skall ha rätt att förhandla bort marker utan andras medgivande torde det rimligtvis vara att denna sameby har ensamrätt till området – det har inte någon av samebyarna idag. Ingen har ensamrätt till området gällande Saivomuotka området öster om lappmarksgränsen samt Skaitelandet. För att få det måste en civilrättslig rättegång om sedvanerätten genomföras. Ingen sameby kan med utgångspunkt i detta, ha rätten att självmant och över huvudet på andra rennärings idkare och samebyar förhandla bort marker, för att själva tillskansa sig kompensationsmarker i Norge, på bekostnad av och utan hänsyn till andra näringsutövare. Orsakat av att man själva inte är lika beroende av dessa marker och inte nyttjar dem lika effektivt.

Viktigt att påpeka är att ingen av de drabbade skogssamiska samebyarna/renskötselutövarna har gett mandat till någon annan om att förhandla om markerna man berörs av och nyttjar.

Från norsk sida har också framkommit kritik och man är inte nöjd med dessa marker som tilldelats de renbetesdistrikt i Norge som ersättningsmarker. I vissa fall skulle detta medföra lastbilstransporter av ren på upp till 60 mil, troligt är att områdena ändå inte kommer att nyttjas av de berörda på norsk sida till fullo. Vice ordförande Per Mathis Oskal i det berörda renbetesdistriktet Hjerttind/Alte­vann har framfört att det är ett orimligt förslag speciellt på grund av att det i Sverige är ett flertal samebyar i Sverige gör anspråk på samma marker. Vidare kan nämnas att en rad remissinstanser tidigare både i Sverige och Norge sagt nej till förslaget, liksom Pajala kommun som anser att detta skulle innebära ett dråpslag för renskötseln som utförs inom området.

Om man vidare ser praktiskt på vilka konsekvenser detta beslut skulle leda till så kommer renarna oavsett om de föreslagna områdena stängslas in eller inte, naturligt ändå att söka sig in på konventions området, till exempel via öppningar i stängsel som tillkommer naturligt på grund av fritidskörningar med skotrar, bilvägar etcetera. Vilket innebär merarbete för renskötarna, då sammanblandningar kommer att ske samt att renarna måste vaktas på ett annat sätt än det görs idag och som troligen då också kräver att fler personer blir låsta att vakta för att kunna förhindra detta. Om det i sin tur innebär att samebyarna kan komma att bötfällas om renarna ändå tar sig in på området drabbar även detta den enskilda renskötaren mycket hårt ekonomiskt. Renarna kommer också naturligt att söka sig till närliggande samebyars områden, då deras naturliga marker skärs av, vilket naturligtvis kommer att skapa konflikter då markerna inte räcker till.

Det bedrivs idag en omfattande exploatering av de skogssamiska markerna. Skogsbruket har successivt under lång tid skövlat skog och detta har ökat markant bara under de sista åren. Detta ställer till stora problem för renskötselutövarna och har bland annat haft konsekvenserna i att renens beteende ändrats samt att renbetet försämrats. Till exempel avverkas de äldre skogarna vilket har till konsekvens att hänslavs skogarna förvinner och därmed också den viktiga föda som är livsavgörande för renen under nödår. Det har även nyligt tillkommit en gruva på en av de berörda samebyarnas marker, som haft inverkan på renens rörelsemönster, minskat renarnas betesmarker och därmed försvårat det praktiska arbetet för renskötarna. I tillägg till detta pågår även gruvprospekteringar och framtida gruvor är troligtvis att vänta. I kombination med dessa problem skulle det slutligen vara ödesdigert för samebyarna där den skogssamiska renskötseln bedrivs om de områdesprotokoll som nu ligger till grund godkänns, då dessa marker i dagsläget nyttjas till fullo.